

CONGREGATIO
PRO INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE
ET SOCIETATIBUS VITAE APOSTOLICAE

Prot. n. Sp. R. 1736/17

Dokument Provida Mater Ecclesia stał się rewolucyjnym gestem w Kościele. Instytuty świeckie są właśnie gestem odwagi, jaki Kościół uczynił w tamtym czasie przez nadanie struktury, nadanie rangi instytucjonalnej instytutom świeckim. I od tamtej pory aż po dziś czynicie tak wiele dobrego w Kościele, z odwagą, ponieważ potrzeba odwagi, aby żyć w świecie. Bardzo wielu z was żyje samotnie, niektórzy natomiast w małych wspólnotach. Przez cały czas prowadzicie życie w świecie, jednocześnie pielęgnując życie modlitwy, strzegąc tego wymiaru kontemplacyjnego w odniesieniu do Pana i również w zetknięciu ze światem, kontemplując rzeczywistość, kontemplując zarówno piękno świata, jak też wielkie grzechy społeczeństwa, wypaczenia, te wszystkie sprawy, i zawsze w napięciu duchowym... Dlatego wasze powołanie jest fascynujące, jest bowiem powołaniem istniejącym właśnie tam, gdzie rozstrzyga się zbawienie nie tylko osób, ale również instytucji. I to bardzo wielu instytucji świeckich, które są potrzebne w świecie. Dlatego ja tak myślę, że przez Provida Mater Ecclesia Kościół uczynił gest naprawdę rewolucyjny!

(Papież Franciszek, Audjencja dla uczestników spotkania zorganizowanego przez
Włoską Konferencję Instytutów Świeckich, 10 maja 2014)

Najdrożsi Współbracia w Episkopacie,

obchody siedemdziesiątej rocznicy promulgowania Konstytucji apostołskiej *Provida Mater Ecclesia* (2.02.1947) i *Motu proprio Primo Feliciter* (19.03.1948), stanowią odpowiednią okazję, aby podziękować Bogu za dar tego powołania, które kryje w sobie wezwanie do przeżywania z pasją współczesnych wyzwań i do patrzenia w przyszłość z nadzieją.

Tożsamość Instytutów świeckich była poznawana stopniowo, poprzez nauczanie Kościoła w takich dokumentach jak *Provida Mater Ecclesia*, *Primo Feliciter*, w Kodeksie Prawa Kanonicznego, w nauczaniu papieskim od Pawła VI do papieża Franciszka. Wciąż aktualność zachowuje dokument *Instytuty Świeckie. Ich tożsamość i misja*, przedstawiony Zgromadzeniu plenarnemu (3-6 maja 1983 r.) przez niniejszą dykasterię.

Równie ważne jest to, na ile same Instytuty świeckie zrozumiały swoją tożsamość dzięki życiu osób, które żyły tym charyzmatem, wcielając go w codzienność. Mówimy o złożonej przebytej drodze, ponieważ składają się na nią konkretne sposoby, poprzez które konsekrowana świeckość nauczyła się, jak interpretować swój stan aktualny, a więc swoją misję w świecie i w Kościele. Ta droga jest nadal kontynuowana, gdyż jest ściśle powiązana ze zmianami zachodzącymi w Kościele i w świecie.

Przedstawiamy tę bogatą rzeczywistość, przedmiot naszej refleksji, aby dzielić się nią i aby poprzez Waszą posługę pasterską stała się ona dziedzictwem całej wspólnoty wierzących.

Instytuty świeckie

Świat Instytutów świeckich tworzą Instytuty laickie męskie i żeńskie oraz Instytuty kleryckie. Od samego początku należą do nich świeccy i kapłani, którzy wybrali konsekrację w świeckości, przeczuwając większą owocność ich życia na drodze naśladowania Chrystusa poprzez profesję rad ewangelicznych, przeżywaną w kontekście historycznym i społecznym, w którym pozostają jako świeccy i kapłani.

To powołanie ma swój fundament w tajemnicy Wcielenia, która wzywa do pozostania w tej rzeczywistości społecznej, zawodowej i kościelnej, w której te osoby się znajdują. Z tego powodu członkowie świeckich Instytutów laickich mieszkają w nieformalnych miejscach, rozrzućeni po całym świecie, aby Dobra Nowina mogła dotrzeć do najdalszych zakątków, znaleźć się w każdej strukturze, w każdej rzeczywistości. Dlatego członkowie świeckich Instytutów kleryckich są zwyczajnie inkardynowani do właściwego Kościoła partykularnego i żyją pośród tej części ludu, z konkretnymi osobami w ich realnych sytuacjach, aby dzielić wszystko, bez różnic i bez dystansu. Instytuty świeckie są mało znane, często pomijane, i/albo mylone z ruchami kościelnymi i stowarzyszeniami, w których czasami są obecne grupy przejawiające tę samą dynamikę: oddanie się *Bogu* przez konsekrację aby być w pełni dyspozycyjnymi dla realizacji ideałów, które chcą szerzyć i którymi chcą żyć. Jednak takie grupy kościelne różnią się od Instytutów świeckich, ponieważ inicjują jakieś działanie apostołskie, publiczne i zorganizowane, i zawsze mają wizję wspólnego działania, które jednoczy księży i świeckich, i świeckich wszystkich stanów.

Początkiem Instytutów świeckich, który zarazem staje się ciągłym poszukiwaniem i celem życia ich członków, jest synteza świeckości i konsekracji, jakby dwa oblicza tej samej rzeczywistości.

Oczywistym jest, że tak jak w każdej syntezie, istnieje ryzyko przytłumienia czy niedowartościowania jednego członu na rzecz drugiego. Kiedy tak się dzieje, dochodzi do utraty tożsamości i zubożenia świeckości samego Kościoła, a co za tym idzie, pojawia się niebezpieczeństwo utraty perspektywy pozytywnej relacji ze światem. Trzeba więc czuwać, aby w formacji i urzeczywistnianiu charyzmatu, Instytuty świeckie nie zaniedbywały ani wymiaru konsekracji ani wymiaru świeckości; trzeba również czuwać, żeby nie żądać od członków Instytutów świeckich takiej obecności, takiego działania i sposobu życia, który by nie wyrażał ich świeckości.

Członkowie Instytutów świeckich znajdują się w różnych konkretnych sytuacjach życiowych, tak jak różne są liczne sytuacje, które stawiają wymóg posłuszeństwa życiu.

Wierność wobec świata zawiera w sobie rozeznawanie Bożej woli pośród wymagań, które rodzą się w kontekście kulturalnym, rodzinnym zawodowym i kościelnym oraz odnalezienie sposobu, jak dać osobistą odpowiedź.

Dlatego konsekrowani świeccy żyją samotnie albo w rodzinie; niektóre Instytuty, zważając na charyzmat otrzymany od Założyciela i uznany przez Kościół, przewidują również grupy życia braterskiego (które różnią się w zależności od własnego prawa Instytutu) i/lub dzieła, którym członkowie poświęcają się bardziej lub mniej całkowicie. We wszystkich tych przypadkach, żeby nie zdradzić własnego powołania, konieczne jest podtrzymywanie specyficznego stylu świeckości, strzegąc obowiązków wynikających z zaangażowań w obszarze zawodowym, społecznym, politycznym, wychowawczym i kościelnym, ale jednocześnie sprzyjając wymienianiu się w zarządzaniu ewentualnymi dziełami.

Konsekracja świecka

Życie konsekrowane wyraża się poprzez profesję rad ewangelicznych. Droga rad ewangelicznych jest ukierunkowana na realizację tej formy życia, która prowadzi do uczynienia z własnego życia i z własnej tożsamości chrzcielnej ofiary na służbę i dla chwały Boga. Adhortacja apostolska *Vita Consecrata* wyraźnie pokazuje, że jest ono darem Boga (VC, nr 1) i ma swój ewangeliczny fundament w szczególnej relacji, jaką Jezus podczas ziemskiego życia nawiązał z niektórymi ze swoich uczniów, zapraszając ich nie tylko do przyjęcia królestwa Bożego w ich życiu, ale także do poświęcenia życia na służbę tej sprawie, przez opuszczając wszystko i naśladowując Jego styl życia. Przyjęcie takiej formy życia jest możliwe jedynie na gruncie specyficznego powołania i w mocy szczególnego daru Ducha Świętego. To specyficzne *naśladowanie* Chrystusa, u którego początku zawsze stoi inicjatywa Ojca, ma więc egzystencjalne powiązanie chrystologiczne i pneumatologiczne, wyrażając w sposób szczególnie żywy, *trynitarny charakter* życia chrześcijańskiego, antycypując już w pewien sposób eschatologiczne urzeczywistnienie, do którego dąży Kościół (VC, nr 14).

Dlatego świecka konsekracja jest formą życia konsekrowanego w sensie pełnym i całkowitym. W żadnym wypadku nie jest jakąś formą pośrednią pomiędzy konsekracją zakonną a konsekracją chrzcielną.

Życie konsekrowane w świeckim Instytucie jest istotnie poświęceniem się Bogu nie tylko w sensie wewnętrznym, ale także zewnętrznym, *coram ecclesia*, w instytucji zaaprobowanej przez Kościół. Poprzez profesję rad ewangelicznych, przeżywanych w zwyczajnej codzienności, poszczególni członkowie jawią się w historii jako ziarno nowych horyzontów i zadatek komunii pomiędzy Bogiem i człowiekiem.

Przynależność do Instytutu świeckiego, zaaprobowanego przez Biskupa lub Stolicę Apostolską, zakłada wybór, który angażuje wszystkie wymiary ludzkiej egzystencji i trwa przez całe życie (niezależnie od rodzaju przynależności określonej przez konstytucję), a jest to zobowiązanie do pójścia za Chrystusem, z przyjęciem takiej propozycji życia, jaką przewiduje Instytut.

Właśnie dlatego, że nie chodzi o konsekrację indywidualną, ale o powołanie do dzielenia życia i wcielanie charyzmatu uznanego za dobro kościelne, pomiędzy Instytutem a pojedynczym członkiem tworzy się relacja fundamentalna. Instytut

tworzą więzi braterskie, które pomagają trwać w powołaniu i stanowią wsparcie dla powołania członków; Instytut jest miejscem formacji i komunii, jest konkretną pomocą by wytrwać we własnym powołaniu. Każdy konsekrowany i konsekrowana, ze swojej strony, poprzez wprowadzanie w życie *reguły życia* wyraża ten żywy i żywotny dar, jaki Duch Święty dał Kościołowi.

Świeckość konsekrowana

To w świetle Objawienia świat jest ukazany jako *saeculum*: nie ma w życiu jednej przestrzeni dla sacrum i innej dla profanum, czasu dla Boga i czasu dla wielkich i małych wydarzeń historycznych. Świat i historia są „historią zbawienia”, dla której członkowie Instytutów żyją jak kontemplatycy w świecie, obok każdego człowieka, z życzliwością, i wewnątrz każdego wydarzenia z ufnością i nadzieją, że wywodzą się z podstawowej relacji z Bogiem historii.

Z tego powodu „pozostanie” w świecie jest owocem wyboru, odpowiedzią na specyficzne powołanie: jest przyjęciem tego wymiaru bycia wewnątrz, bycia obok, patrzenia na świat jako na rzeczywistość teologiczną, w której wymiar historyczny przenika się z wymiarem eschatologicznym.

To wymaga znacznego rozwoju pewnej ludzkiej cnoty, tak podkreślanej dzisiaj, czyli zdolności „współuczestniczenia”.

Współuczestniczenie odpowiedzialne i szczodre, które możemy określić bardziej prostym wyrażeniem jako zdolność do tego by umieć żyć wewnątrz:

- wewnątrz serca: w tym świecie uczuć, afektów, emocji i reakcji, które się pojawiają w sieci relacji międzyosobowych i w tym współżyciu, które kształtuje tkankę życia codziennego;
- wewnątrz domu: poznając i przeżywając problemy rodzinne, takie jak narodziny i śmierć; choroby i zatrudnienie; wydatki, stosunki sąsiedzkie itd.;
- wewnątrz struktur: w trudzie przeciwności, w pokusie postępowania przeciw sumieniu, w plątaninie rywalizacji;
- wewnątrz sytuacji: w ciągłym zaangażowaniu w rozeznawanie, w niepewności wyborów czasem naznaczonych cierpieniem;
- wewnątrz historii: w przyjęciu odpowiedzialności społecznej, ekonomicznej, politycznej, w byciu uważnym na „znaki czasu”, w dzieleniu wspólnego ryzyka, w wytrwałym zaangażowaniu nadziei.

Świecka konsekracja kapłana

Świecka konsekracja kapłana jest integralną częścią charyzmatu Instytutów świeckich. „Członkowie duchowni, przez świadectwo życia konsekrowanego, zwłaszcza w prezbiterium, stanowią pomoc dla swoich współbraci przez szczególną miłość apostołską, a przez swoją świętą posługę w Ludzie Bożym dokonują uświęcenia świata.” (KPK 713 n. 3).

Świeckość duchownych członków Instytutów świeckich jest zagwarantowana przez ich „diecezjalność”, która ich wiąże z terytorium Kościoła lokalnego, z jego ludem, z jego historią i dynamiką życia, w czym sami w pełni uczestniczą. Członkowie kleryckich Instytutów świeckich podlegają więc biskupowi diecezjalnemu, co powinno stanowić dla nich pomoc, a nie przeszkodę w tym, co dotyczy życia konsekrowanego w Instytucie, również i przede wszystkim gdy oczekuje się od nich pełnienia posługi władzy na rzecz Instytutu (por. *Dyrektorium o życiu i postudze kapłanów*, 35). Ich duchowość, w swej istocie i zasadniczo charakterystyczna dla kleru diecezjalnego, zostaje wzmocniona i ubogacona, jak to często wynika z dokumentów Magisterium Kościoła, przez przynależność do Instytutu, co pozwala im promować, pośród kleru diecezjalnego, wymogi komunii oraz przeżywać własne posługiwanie z pokorą i dyspozycyjnością.

W odniesieniu do nich można wyróżnić dwa szczegółowe zadania: służyć braterstwu, przyczyniać się do uświęcenia świata.

Służyć braterstwu. Cennym sposobem służącym ukonkretnieniu świeckości, relacji do świata jest świadczenie o braterstwie Jezusa Chrystusa. To braterstwo jest często zaburzone w rodzinach, a nawet we wspólnotach chrześcijańskich. Aby przysłużyć się braterstwu, kapłan świecki musi bliżej poznawać powierzone mu osoby, wchodząc w postawę Jezusa: „...znam owce moje, a moje Mnie znają, podobnie jak Mnie zna Ojciec, a Ja znam Ojca. Życie moje oddaję za owce” (J 10,14-15).

Przyczyniać się do uświęcenia świata. Szczególnie znaczący jest drugi punkt – *pracować na rzecz uświęcenia świata przez swoją posługę świętą* (Kan.713 p. 3). Zawiera on w sobie wprowadzanie prawidłowych relacji Kościoła ze światem, w służbie królestwu Bożemu i w podejmowaniu troski o stworzenie. Ten cel zobowiązuje kapłanów świeckich do zachowywania wciąż świeżej wrażliwości w stosunku do osób dotkniętych różnorakim ubóstwem, towarzysząc wszystkim, którzy przeżywają swoją wiarę pośród ludzkich zaangażowań. To przede wszystkim poprzez Eucharystię kapłan świecki wchodzi w szczególny sposób w ofiarę, którą Chrystus składa Ojcu i jest w stanie udzielać tej łaski, która jest dana dla odrodzenia ludzkości.

Wyzwania

Stałe napięcie ze względu na prorockie świadectwo. Proroctwo jest przede wszystkim pewnym stylem, stylem życia, który powinien być sam w sobie kontestacją życia światowego, ponieważ jest alternatywnym sposobem życia i wchodzenia w relacje: sposobem ewangelicznym. Proroctwo zawarte jest w wezwaniu by nie bać się żadnego miejsca i żadnej sytuacji; a raczej aby w odczytywaniu historii zbawienia i zaangażowaniu w wypełnianie się jej, wychodzić właśnie od tego miejsca, w którym osoba jest na granicy wykluczenia, w którym cierpi z powodu obojętności, w którym jest pozbawiona swojej godności.

Proroctwo zawarte jest w wezwaniu by uwydatniać to, co jest pozytywne wewnątrz każdej sytuacji, aby dowartościować wszystkie cnoty ludzkie, które czynią prawdziwym każdy rodzaj relacji i solidarne zaangażowanie na rzecz nowego świata. Proroctwo oznacza rozeznawanie i kreatywność wzbudzane przez Ducha Świętego: rozeznawanie jako trud rozumienia, interpretowania znaków czasu, akceptując złożoność określoną przez „już i jeszcze nie”, fragmentaryczność i prowizoryczność naszego czasu; kreatywność jako zdolność wyobrażania sobie nowych rozwiązań, wynajdywanie nowych i bardziej odpowiednich odpowiedzi stosujących się do nowych sytuacji, które są przed nami, albo choćby tylko „rozpoczynanie procesów” (EG 223). Stawanie się towarzyszami ludzkości w drodze jest rzeczywistością teologiczną.

Duchowość syntezy. Stałe napięcie prowadzące do syntezy pomiędzy miłością Boga a miłością świata. Zakorzenieni w słowie Bożym, obywatele świata i współcześni naszym czasom, członkowie Instytutów świeckich są wezwani do ukazywania w życiu, w stałym rozeznawaniu, pewnej syntezy, stale prowizorycznej i zawsze odnawialnej, pomiędzy słowem Bożym a historią, pomiędzy wymaganiami królestwa, które już jest i które jeszcze nie nadeszło.

Jest to duchowość syntezy pomiędzy kryteriami przychodzącymi z wysoka, ze słuchania słowa Bożego i kryteriami pochodzącymi z dołu, z ludzkiej historii. W tym kontekście doświadczenia granicy jest jedno pragnienie: patrzenia na człowieka oczami Boga. Jakiś nierozzerwalny spłót, który wymaga takiego samego całkowitego daru i pasji dla Boga i dla człowieka. Wzrastanie w miłości Boga nieuchronnie prowadzi członków Instytutów świeckich do wzrastania w miłości świata i odwrotnie.

Napięcie komunii. Stałe napięcie w dążeniu do dialogu i komunii: to duchowość wcielenia połączona z tajemnicą Trójcy Świętej *popycha-przynagla* członków Instytutów świeckich do bycia ekspertami w dziedzinie dialogu i dlatego mistrzami komunii w każdej rzeczywistości ludzkiej i kościelnej. Jest to powołanie do bycia w Chrystusie sakramentem miłości Bożej w świecie, znakiem widzialnym miłości niewidzialnej, która wszystko przenika i wszystko chce odkupić, aby przyprowadzić wszystko do trynitarniej komunii, początku i ostatecznego spełnienia świata. Mężczyźni i kobiety komunii, którzy wyostrzyli w sobie zdolność słuchania drugiego i innego, którzy nie uciekają przed napięciami ani przed różnicami, zawsze gotowi zaprowadzić pokój, zdolni do poszukiwania razem drogi, metody, „pozwalając się oświecić relacją miłości, która ma miejsce między Trzema Osobami Boskimi, jako wzór wszelkich relacji międzypersonalnych” (Ojciec Święty Franciszek, list apostolski *Do wszystkich konsekrowanych z okazji Roku Życia Konsekrowanego*).

Napięcie w różnorodności. Stałe napięcie w dążeniu do jedności w różnorodności. Zanurzeni w historii tego czasu, w którym wymieszanie się narodów i kultur stanowi

jedno z oczywistych wyzwań i możliwości, Instytuty świeckie liczą się z trudem ale i z pięknem harmonizowania jedności i różnic. I dokonuje się to również wewnątrz poszczególnych Instytutów, kiedy wielopokoleniowość i międzynarodowość wymagają zawierzenia się „temu wielkiemu Artyście, temu wielkiemu Mistrzowi jedności w różnorodności, którym jest Duch Święty” (Papież Franciszek do kapłanów i konsekrowanych, Mediolan 25 marca 2017), aby zaproponować formację i styl posługiwania zdolny wesprzeć, w sposób spersonalizowany, drogę każdego członka.

Niech Maryja, Matka Słowa wcielonego, pomaga członkom Instytutów świeckich aby nigdy nie rezygnowali z realizmu wymiaru społecznego Ewangelii i aby budowali komunę we współczesnym świecie, poprzez mistykę życia razem (por. *E.G.*, 87-88). Niech Ona, Kobieta orędująca za nami, towarzyszy osobom konsekrowanym w zanurzaniu się „w Ojcu i odkrywaniu nowych wymiarów, które oświecają konkretne sytuacje i je zmieniają” (por. *tamże*, 283). Uczennica, która zachowuje w swoim sercu „przejście Boga w życiu swojego ludu” (Papież Franciszek, *Homilia z 1 stycznia 2017*), niech dodaje odwagi w działaniu tym, którzy wsłuchując się w Ducha Świętego, rodzą życie w historii narodów, budują Kościół w prawdzie i miłości. (Papież Franciszek, *Wyznanie wiary z Biskupami Konferencji Episkopatu Włoch, CEI, 23 maja 2013*).

Z braterską bliskością.

Watykan, 4 czerwca 2017 r.

Uroczystość Zesłania Ducha Świętego

✠ José Rodríguez Carballo, O.F.M.
Arcybiskup Sekretarz

João Braz Card. de Ávila
Prefekt